

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

Valmistelulla parannetaan tärkeää tavoitetta eli yksilöiden tasavertaisuutta yhteiskunnan tarjoamien palveluiden esteettömyyden ja digitaalisten palveluiden saavutettavuuden osalta. Parantamisen keskiössä ovat yhteiskunnan haavoittuvassa asemassa olevat, joiden mahdollisuuksiin käyttää palveluita esimerkiksi kehitysvamman vuoksi tulee kiinnittää erityistä huomiota ja toteuttaa toimia, joiden kautta palvelut ovat yhdenvertaisesti kaikkien saatavilla.

Toteuttamisessa on huomioitava, että palveluiden esteettömyyden edistäminen koskee sekä fyysisessä asiointissa tapahtuvaa, perinteistä asiointia että voimakkaasti lisääntyvää sähköistä, digitaalista palvelutuotantoa, joista jälkimmäisen osalta tarkoitetaan palveluiden saavutettavuuden edistämistä. Pelastustoimi pyrkii edistämään molempia tavoitteista ja esimerkiksi sähköisen asiointin saavutettavuuteen, kuten Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen verkkosivujen saavutettavuuteen, on kiinnitetty erityistä huomiota samalla kun sähköisen asiointin valikoima lisääntyy ja laajenee.

Kokonaisuutena kansallisessa esteettömyys- ja saavutettavuusvalmistelussa on huolehdittava siitä, että yhteiskunnallisille palveluntuottajille, mukaanlukien pelastustoimi, varataan riittävät ja asianmukaiset resurssit palveluiden saavutettavuuden edistämiseen, ylläpitämiseen ja jatkuvaan kehittämiseen. Tämä edellyttää asianmukaisen resursoinnin lisäksi verkostomaista yhteistyötä ja asiantuntijatukea esteettömyyteen perehtyneiden asiantuntijoiden kanssa.

Valmistelussa tulee pelastustoimen osalta kiinnittää siihen, miten esteettömyys- ja saavutettavuusvaadetta tulkitaan toteutettavaksi normaalioloista poikkeavissa olosuhteissa eli häiriö- tai poikkeusolosuhteissa. Näissä olosuhteissa palvelutuotantoa joudutaan arvioimaan ja

tarvittaessa priorisoimaan muuttuneiden olosuhteiden edellyttämällä tavalla kriittisten palveluiden tuotannon turvaamiseksi. Esteettömyys- ja saavutettavuuskriteerejä voidaan joutua näissä poikkeavissa olosuhteissa vastaavasti laskemaan. Etelä-Karjalan pelastuslaitos esittää tästä syystä, että häiriö- ja poikkeusolojen vaikutus esteettömyys- ja saavutettavuustavoitteisiin huomioidaan valmisteluvaiheessa ja tuotetaan skaalautuva malli palveluiden esteettömyyden ja saavutettavuuden toteuttamiseen eri toimintaympäristötilanteissa (normaali - häiriö- poikkeusolosuhteet).

Kansallisesti yhteiskunnan palveluiden saavutettavuuden edistämiseksi on hyvä luoda arviointimittarit, joiden tuottaman tiedon kautta voidaan seurata ajan funktiona saavutettavuuden edistymistä ja sitä vahvistavien toimien vaikuttavuutta yhteiskunnassa. Arviointitiedon kautta kyetään käymään avointa yhteiskunnallista keskustelua esteettömyyden tilasta, suuntaamaan resursseja sekä tuottamaan ylitoimialaista yhteistyötä esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi ja parhaiden käytänteiden jakamiseksi eri palveluntuottajien välillä.

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana on keskustelu valvontakokonaisuuden järjestämisestä.

Valvontakokonaisuus on kuitenkin tässä vaiheessa osin avoin.

Lausunnonantaja pyydetään ottamaan kantaa valvontaan kokonaisuudessaan.

Miten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyden valvonta olisi tarkoituksenmukaista järjestää?

Laadukas ja tietoon perustuva valvonta on keskeinen osa palveluiden esteettömyyden ja saavutettavuuden tulostavoitteista toteuttamista.

Etelä-Karjalan pelastuslaitos toteaa yleisesti, että on perusteltua ottaa valvontakokonaisuus omaksi tarkastelualueeksi osana esteettömien ja saavutettavien palveluiden kehittämistä.

Kansallisesti yhteiskunnan palveluiden saavutettavuuden edistämiseksi on hyvä luoda arviointikokonaisuus, joka käsittää valvonnan toteuttamisen kokonaisarkkitehtuurikuvauksen, ja tarkemmat prosessitason määrittelyt, joissa on kuvattu valvonnan toteutuksen prosessikulku. Prosessikulku lähtee liikkeelle suunnittelusta ja tarvittavan arviointitietoperustan tuottamista osana esteettömiä ja saavutettavia palveluita.

Keskeinen osa arviointia ovat toteutumisen arviointimittarit, joiden tuottaman tiedon kautta voidaan seurata saavutettavuuden edistymistä ja sitä vahvistavien toimien vaikuttavuutta palvelutuotannossa. Arviointitiedon kautta palveluntuottajat kykenevät tuottamaan tilannekuvaymmärrystä palveluidensa toteuttamisen esteettömyyden ja saavutettavuuden tilasta, suuntaamaan resursseja esteettömyys- ja saavutettavuustavoitteiden saavuttamiseksi sekä tuottamaan ylitoimialaista yhteistyötä esteettömyyden ja saavutettavuuden kehittämiseksi ja parhaiden käytänteiden jakamiseksi eri palveluntuottajien välillä.

Suomen on kyettävä tuottamaan myös kansainväliseen vertailuun soveltuvaa arviointitietoa, jotta kykenemme yhteiskunnallisesti vertailemaan etenemistämme esteettömyys- ja saavutettavuuskehittämisessä ja kehittämään kansallista suorituskykyämme asiassa.

Lausunnonantajia pyydetään kommentoimaan erityisesti palvelujen valvontaa (esitysluonnoksen luku 4.2.6, sivut 83, 85 – 87), kun digitaalisten palvelujen valvonta on tarkoitus keskittää edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Lisäksi pyydetään ottamaan kantaa sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyn valvontaan sekä liikennettä koskevien esteettömyystietojen esittämisen valvontaan (laki liikenteen palveluista).

Digitaalisten palveluiden osuus palvelutuotannossa on kasvussa, ja niiden strateginen rooli hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevassa palvelutuotannossa 1.1.2023 alkaen tulee olemaan merkittävä. Tästä syystä digitaalisten palveluiden saavutettavuuteen ja saavutettavuuden valvontaan tulee kiinnittää erityistä huomiota julkisen palvelutuotannon kehittämisessä.

Digitaalisten palveluiden saavutettavuuden valvonta tulee järjestää luotettavalla ja korkeatasoisella tavalla, ja kuvata osana esteettömyyden ja saavutettavuuden valvonnan kokonaisarkitehtuurikuvausta.

Erityisesti tuotteiden markkina- ja palvelunvalvonnan järjestäminen on esityksessä vielä avoin. Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksensä alla esitettyihin (esitysluonnoksen luku 4.2.6.3, sivut 84-85) vaihtoehtoihin markkina- ja palvelunvalvonnan järjestämisestä.

-

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja:

-

Rakennettu ympäristö

Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty esteettömyysdirektiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti, onko rakennetun ympäristön täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset. Tässä vaiheessa esitetään, että rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan tähän esitykseen vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin (ehdotus esitysluonnoksen sivuilla 92-94). Lausunnonantajia pyydetään lausumaan erityisesti siitä:

- Miten esteettömyysdirektiivin soveltaminen palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön konkreettisesti edistäisi esteettömyyttä ja kuinka laajamittaiseksi arvioitte vaikutukset rakennetun ympäristön esteettömyyteen?**
- Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esteettömyysdirektiivin soveltamisella rakennettuun ympäristöön olevan palvelun tarjoajalle? Kuinka suuren osuuden esteettömyysdirektiivistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista ne muodostaisivat?**

Etelä-Karjalan pelastuslaitos näkee että rakennetun ympäristön esteettömyyttä osana palvelutuotantoa tulee tarkastella ja kehittää omana kokonaisuutena, ja tukee valmistelijoiden näkemystä siitä että rakennetun ympäristön esteettömyysvaatimusten soveltamisesta päätetään erikseen osana myöhempää valmistelua.

Esteettömyysdirektiivin soveltaminen tulee tarkastella erikseen jo olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön sekä rakenteilla / suunnitteilla olevaan rakennettuun ympäristöön. Uudet rakennettavat kohteet tulee suunnitella niin että niissä toteutuu hyvä ja laadukas esteettömyys. Jo olemassa olevan rakennetun ympäristön esteettömyyden kehittämisessä tulee muodostaa selkeä jäsenetty esitys niistä toimista, joiden kautta kriteereiltään tietyntyyppisen rakennetun ympäristön esteettömyyttä kyetään tehokkaasti ja vaikuttavasti parantamaan. Esteettömyyden arvioinnissa tulee kyetä hyödyntämään rakennetun ympäristön tietomallinnusta (BIM = building information modelling), joka tarjoaa laadukkaat, laaja-alaiset tietosisällöt rakennetusta ympäristöstä sovellettavaksi mm. esteettömyyden arviointiin ja kehittämiseen.

Kansallisesti tulee huolehtia siitä että palveluntuottajilla on riittävät resurssit ja asiantuntijatuki edistää rakennetun ympäristön esteettömyyttä asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Muita huomioita esityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Huuskonen Heidi
Etelä-Karjalan pelastuslaitos